

Συλλογή της Νομολογίας

Υπόθεση C-28/15

Koninklijke KPN NV κ.λπ.
κατά
Autoriteit Consument en Markt (ACM)

(αίτηση του College van Beroep voor het Bedrijfsleven
για την έκδοση προδικαστικής απόφασης)

«Προδικαστική παραπομπή — Κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών — Οδηγία 2002/21/EK — Άρθρα 4 και 19 — Εθνική ρυθμιστική αρχή — Διαδικασίες εναρμόνισης — Σύσταση 2009/396/EK — Νομική ισχύς — Οδηγία 2002/19/EK — Άρθρα 8 και 13 — Φορέας εκμεταλλεύσεως ο οποίος ορίζεται ως έχων σημαντική ισχύ σε συγκεκριμένη αγορά — Υποχρεώσεις επιβαλλόμενες από εθνική ρυθμιστική αρχή — Έλεγχος τιμών και υποχρεώσεις σχετικά με το σύστημα κοστολόγησης — Τέλη τερματισμού κλήσεων σταθερής και κινητής τηλεφωνίας — Έκταση του ελέγχου που δύνανται να διενεργήσουν τα εθνικά δικαστήρια επί των αποφάσεων των εθνικών ρυθμιστικών αρχών»

Περίληψη – Απόφαση του Δικαστηρίου (δεύτερο τμήμα) της 15ης Σεπτεμβρίου 2016

1. Προσέγγιση των νομοθεσιών — Τομέας των τηλεπικοινωνιών — Δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών — Κανονιστικό πλαίσιο — Οδηγίες 2002/19 και 2002/21 — Εξέταση από τον εθνικό δικαστή απόφασης εθνικής ρυθμιστικής αρχής με την οποία επιβάλλονται τιμολογιακές υποχρεώσεις στην αγορά τερματισμού κλήσεων και η οποία δεν συνάδει προς τη σύσταση της Επιτροπής — Η αρχή δεν έχει την εξουσία να εκδώσει απόφαση μη συνάδουσα προς την εν λόγω σύσταση — Όρια — Λόγοι συνδεόμενοι προς τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της αγοράς

(Άρθρο 288 ΣΛΕΕ· οδηγίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 2002/19, άρθρα 8 και 13, και 2002/21, άρθρο 4 § 1· σύσταση 2009/396 της Επιτροπής)

2. Προσέγγιση των νομοθεσιών — Τομέας των τηλεπικοινωνιών — Δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών — Κανονιστικό πλαίσιο — Οδηγίες 2002/19 και 2002/21 — Εξέταση από τον εθνικό δικαστή απόφασης εθνικής ρυθμιστικής αρχής με την οποία επιβάλλονται τιμολογιακές υποχρεώσεις στην αγορά τερματισμού κλήσεων και η οποία δεν συνάδει προς τη σύσταση της Επιτροπής — Εκτίμηση της αναλογικότητας — Επιτρέπεται — Υποχρέωση αποδείξεως της επιτεύξεως των σκοπών που εξαγγέλλονται στις ανωτέρω οδηγίες — Δεν υφίσταται

(Οδηγίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 2002/19, άρθρα 4 και 13, και 2002/21, άρθρα 6, 7 και 8· σύσταση 2009/396 της Επιτροπής)

1. Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/21, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία-πλαίσιο), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/140, εξεταζόμενο σε συνδυασμό προς τα άρθρα 8 και 13 της οδηγίας 2002/19, σχετικά με την

πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες, καθώς και με τη διασύνδεσή τους (οδηγία περί προσβάσεως), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/140, έχει την έννοια ότι εθνικό δικαστήριο το οποίο επιλαμβάνεται διαφοράς σχετικής με τη νομιμότητα τιμολογιακής υποχρέωσης επιβληθείσας από την εθνική ρυθμιστική αρχή (ΕΡΑ) για την παροχή υπηρεσιών τερματισμού κλήσεων σταθερής και κινητής τηλεφωνίας δύναται να εκδώσει απόφαση μη συνάδουσα προς τη σύσταση 2009/396, σχετικά με την κανονιστική ρύθμιση των τελών τερματισμού σταθερών και κινητών επικοινωνιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία προκρίνει το πρότυπο υπολογισμού κόστους «BULRIC strict» (*Bottom-Up Long-Run Incremental Costs*) ως ενδεδειγμένο μέτρο ρυθμίσεως των τιμών στην εν λόγω αγορά, μόνον εάν εκτιμά ότι το επιβάλλον λόγοι που σχετίζονται με τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης, ιδίως με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της αγοράς του οικείου κράτους μέλους.

Ειδικότερα, από το άρθρο 4, παράγραφος 1 της οδηγίας-πλασίου προκύπτει ότι το δικαίωμα προσφυγής το οποίο κατοχυρώνεται στην εν λόγω διάταξη πρέπει να βασίζεται σε αποτελεσματικό μηχανισμό προσφυγής, ο οποίος να διασφαλίζει ότι εξετάζεται δεόντως η ουσία της υποθέσεως. Επιπροσθέτως, η εν λόγω διάταξη προβλέπει ότι το εν λόγω όργανο προσφυγής, το οποίο ενδεχομένως είναι δικαστήριο, πρέπει να διαθέτει τις απαραίτητες προδιαγραφές για την αποτελεσματική άσκηση των καθηκόντων του. Επομένως, όταν εθνικό δικαστήριο έχει να επιλύσει διαφορά σχετικά με τη νομιμότητα τιμολογιακής υποχρέωσης την οποία έχει επιβάλει ΕΡΑ κατ' εφαρμογήν των άρθρων 8 και 13 της οδηγίας περί προσβάσεως, δύναται να αποκλίνει από τη σύσταση 2009/396, εντούτοις, ακόμα και αν οι συστάσεις δεν αποσκοπούν στην παραγωγή δεσμευτικών αποτελεσμάτων, τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να τις λαμβάνουν υπόψη για την επίλυση των διαφορών που υποβάλλονται στην κρίση τους, ιδίως όταν αυτές διαφωτίζουν την ερμηνεία εθνικών διατάξεων που έχουν θεσπιστεί με σκοπό την εφαρμογή των εν λόγω συστάσεων ή όταν οι συστάσεις αυτές αποσκοπούν στη συμπλήρωση διατάξεων δεσμευτικού χαρακτήρα του ενωσιακού δικαίου.

(βλ. σκέψεις 39, 40-43, διατακτ. 1)

2. Το δικαίωμα της Ένωσης έχει την έννοια ότι εθνικό δικαστήριο το οποίο επιλαμβάνεται ένδικης διαφοράς σχετικά με τη νομιμότητα τιμολογιακής υποχρέωσης επιβληθείσας από την εθνική ρυθμιστική αρχή (ΕΡΑ) για την παροχή υπηρεσιών τερματισμού κλήσεων σταθερής και κινητής τηλεφωνίας δύναται να εκτιμήσει την αναλογικότητα της υποχρέωσης αυτής προς τους σκοπούς του άρθρου 8 της οδηγίας 2002/21, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία-πλαίσιο), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/140, καθώς και του άρθρου 13 της οδηγίας 2002/19, σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες, καθώς και με τη διασύνδεσή τους (οδηγία περί προσβάσεως), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/140, και να λάβει υπόψη ότι η ως άνω υποχρέωση ως σκοπό έχει την προώθηση των συμφερόντων των τελικών χρηστών σε λιανική αγορά η οποία δεν επιδέχεται ρυθμίσεως.

Ειδικότερα, από τα άρθρα 8, παράγραφος 4, και 13 της οδηγίας περί προσβάσεως, καθώς και από το άρθρο 8 της οδηγίας-πλασίου προκύπτει ότι η ΕΡΑ, κατά την έκδοση αποφάσεως με την οποία επιβάλλει τιμολογιακές υποχρεώσεις στους φορείς εκμεταλλεύσεως βάσει των άρθρων 8 και 13 της οδηγίας περί προσβάσεως, οφείλει να διασφαλίζει ότι οι υποχρεώσεις αυτές ανταποκρίνονται στο σύνολο των σκοπών του άρθρου 8 της οδηγίας-πλασίου και του άρθρου 13 της οδηγίας περί προσβάσεως ήτοι, αφενός, ότι έχουν ως βάση τη φύση του προβλήματος που εντοπίστηκε, ότι είναι ανάλογες και δικαιολογημένες, υπό το πρίσμα των σκοπών του άρθρου 8 της οδηγίας-πλασίου, και ότι επιβάλλονται μόνον κατόπιν διαβουλεύσεως, σύμφωνα με τα άρθρα 6 και 7 της οδηγίας-πλασίου και, αφετέρου, ότι προάγουν την οικονομική απόδοση και τον βιώσιμο ανταγωνισμό, και μεγιστοποιούν το όφελος για τους καταναλωτές. Ομοίως, στο πλαίσιο του δικαστικού ελέγχου της αποφάσεως αυτής, τα εθνικά δικαστήρια πρέπει να μεριμνούν ώστε η ΕΡΑ να ανταποκρίνεται σε όλες τις απαιτήσεις που απορρέουν από τους σκοπούς των δύο τελευταίων άρθρων. Συναφώς, το γεγονός

ότι ορισμένη τιμολογιακή υποχρέωση βασίζεται στη σύσταση 2009/396 δεν αποστρεφεί τον εθνικό δικαστή από την αρμοδιότητά του να ελέγχει την αναλογικότητα των υποχρεώσεων αυτών προς τους σκοπούς των προαναφερθέντων άρθρων.

Αντιθέτως, τα εθνικά δικαστήρια δεν δύνανται, όταν ασκούν δικαστικό έλεγχο αποφάσεως ΕΡΑ, να απαιτούν από την οικεία αρχή να αποδείξει ότι η ως άνω υποχρέωση πράγματι επιτυγχάνει τους σκοπούς του άρθρου 8 της οδηγίας-πλαίσιου. Η επιβολή τέτοιου βάρους αποδείξεως σε μια ΕΡΑ δεν θα λάμβανε υπόψη το γεγονός ότι η επιβολή ρυθμιστικών υποχρεώσεων στηρίζεται σε ανάλυση των προοπτικών της εξελίξεως της αγοράς, η οποία λαμβάνει ως σημείο αναφοράς, προς αντιμετώπιση των προβλημάτων που διαπιστώνονται, τη συμπεριφορά και/ή το κόστος ενός αποτελεσματικού φορέα εκμεταλλεύσεως. Τέτοια όμως απόδειξη, η οποία αφορά μέτρα προσανατολισμένα στο μέλλον, είναι είτε αδύνατη, είτε υπέρμετρα δυσχερής.

(βλ. σκέψεις 48-51, 55, 58-61, διατακτ. 2)